

Előszó

Ahhoz, hogy nyelvtudásunk biztos és eredményes legyen, nem elég a szókincs és a nyelvtan ismerete. Szóbeli kommunikációnk akkor lesz hatékony és sikeres, ha beszédünkbe a mindennapi szófordulatokat is bele tudjuk szőni. A *Magyar–olasz beszédfordulatok* című gyűjtemény hozzásegít ahhoz, hogy beszédünk ne papírízű legyen, hanem természetesnek hasson.

Ha nyelvtanulóként elsajátítjuk ezeket a beszédfordulatokat, akkor beszédünk közelíteni fog az anyanyelvi beszélők nyelvhasználatához.

Az idegen nyelvek oktatása során az utóbbi évtizedekben előtérbe került a mindennapi beszélt nyelv tanítása. Míg régebben jól megformált, kerek mondatokat magoltattak be a tanulóval, manapság már az élőnyelvi kifejezések sem hiányoznak a nyelvtanítás során használt tankönyvekből.

A szótár 2100 szituációs kifejezést tartalmaz tematikus elrendezésben magyarul és olaszul. A kifejezések könnyebb megértését és elsajátítását példamondatok is segítik.

A főbb témakörök: az értékelő, az egyetértést vagy tagadást kifejező, a szándékkifejező, az érzelemkifejező és a beszédszervező jellegű szófordulatok.

A szótárnak mintául szolgáltak a kiadó népszerű francia és angol kifejezésekgyűjteményei. A *Magyar–olasz beszédfordulatok szótárának* a szerzője Ágnes Bánhidi Agnesoni, aki több mint fél évszázada él Itáliában, így volt alkalma összegyűjteni a magyar kifejezések olasz ekvivalenseit.

A *Magyar–olasz beszédfordulatok* című könyvet ajánljuk minden nyelvtanulónak, a kezdőtől a haladóig, nyelvtanároknak, fordítóknak, de haszonnal forgathatja az is, aki csak érdeklődik az olasz nyelv iránt. A szótár eredményesen segíti a felkészülést az olasz szóbeli nyelvvizsgára és az érettségire.

A szótár felépítése

A szótár **fejezetei** a kifejezések beszédben betöltött szerepe, az elérni kívánt kommunikációs cél szerinti nagyobb csoportoknak, szakszóval beszédaktustípusoknak felelnek meg. Elsőként az értékelő jellegű, azaz pozitív vagy negatív értékítéletet kifejező szólások, majd az egyetértő, illetve tagadó értelműek következnek. Ezt követik a szándék-, majd az érzelemkifejező jellegűek, végül a szándékot áttételesen kifejező fordulatok (pl. vigasztalás, biztatás, szidás, szemrehányás) és a beszédszervező kifejezések. Ez utóbbiak a párbeszéd lefolyását irányítják, például beszédhelyzetet teremtenek vagy zárnak le, más témát indítanak, vagy azt visszavonják, szünetet iktatnak be, nyomatékosítják a korábban elmondottakat, vagy éppen pozitív vagy negatív visszajelzést adnak arról, hogy a beszélő vagy a partner mennyire helyesen értelmezte a mondottakat.

A nagyobb fejezetek **alfejezetekre** oszlanak, ezek alkalmazási terület (pl. személyre, dologra) vagy funkció (pl. ígélet, fenyegetés) szerint tagolják a kifejezések listáját.

Az alfejezetek gyakran **pontokba** rendeződnek, finomabb kategóriák szerint, mint például a visszautasításon belül a kérések visszautasítása, a felelősség elhárítása, a kitérő válasz (pontos válaszadás megtagadása), valamint a részleges visszautasítás. A beszédfordulatok a beszédfunkció szerint követik egymást az alfejezeteken vagy a pontokon belül.

A magyar kifejezést kövér betűvel szedve közöljük. Az olasz megfelelője az esetek többségében szó szerint nem feleltethető meg teljes egészében a magyar eredetinek. A magyar és az olasz kifejezés között kárójel (◊) található. A magyar és az olasz részen belül perjellet választottuk el a **hasonló** kifejezéseket, amelyeknek szinte teljesen azonos a jelentése, vagy nagyon hasonló szituációban alkalmazhatóak. A kifejezések blokkokba rendeződnek, egy-egy blokk végén példamondat található magyarul és olaszul is. A magyar példamondatot teli fekete pötty (●) vezeti be, a dőlt betűvel megkülönböztetett olasz példamondat előtt üres pötty (○) áll. A blokkokat üres sor választja el egymástól.

Aranyat ér! ✧ Vale oro quanto pesa!

Ez valami! ✧ Questo sì che è notevole!

Megéri a pénzt! ✧ La sa lunga! / È un furbacchione!

Nem akármilyen! *(biz)* ✧ Non è da poco! *(conf)*

Minden pénzt megér! ✧ Vale oro!

- Tényleg tehetséges táncos! Minden pénzt megér a csoportnak!
- È un ballerino veramente bravo! Il gruppo lo apprezza molto!
Vale oro!

Haláli! *(biz)* ✧ Mucidiale! *(conf)*

Oltári! *(biz)* ✧ Mostruoso! *(conf)*

Baromi/Marha/Állati jó! *(biz)* ✧ Bestiale! / Buono da schiantare!
(conf)

- Láttad azt a kocsit? – Állati jól néz ki!
- Hai visto quella macchina? – Mi sembra bestiale!

Nem mindegy, hogy milyen stílusban intézzük szavainkat beszélgetőtársunk felé. A stílusminősítéssel nem jelölt magyar és olasz kifejezések köznyelvi fordulatok. Külön jelöltük a kifejezetten bizalmas jellegű, a szleng, illetve a durva és régies változatokat, valamint az ironikus értelemben használt kifejezéseket. Stílusszintek tekintetében a magyar beszédfordulatok és olasz megfelelőik nem azonosak: az adott kifejezés olasz variánsa lehet stílusban eltérő, ugyanígy a magyar változatok egymás között is mutathatnak különbséget.

A szótár anyagának elrendezése

A szótár tematikus rendben közli anyagát. Az elrendezés alapjául az utóbbi két évtizedben létrejött beszédaktusok elméletének külföldi és hazai eredményei szolgáltak.

A könyvben a különböző beszédfordulatokat aszerint csoportosítjuk, hogy a mindennapi életben különböző szituációkban másokkal kommunikálva hogyan fejezhetjük ki gondolatainkat, érzelmeinket, szándékainkat.

I. Kifejezhetjük pozitív vagy negatív véleményünket a dolgokról, személyekről az értékelő beszédfordulatok segítségével.

POZITÍV:

Fantasztikus! ✧ Fantastico!

Szenzációs! ✧ Sensazionale!

Tökéletes! ✧ Perfetto!

NEGATÍV:

Micsoda csalódás! ✧ Che delusione!

Badarság! (*biz*) ✧ Cretinata! (*conf*)

Marhaság! (*biz*) ✧ È una sciocchezza!

II. Kinyilváníthatjuk egyetértésünket vagy éppen ellenkezőleg, tagadásunkat, tiltakozásunkat az elhangzottakkal kapcsolatban.

EGYETÉRTÉS:

Egyértelmű! ✧ Inequivocabile! / Senza fraintesi! / Ovvio!

Tiszta sor! (*biz*) ✧ Chiaro e tondo!

A helyedben én is ezt tenném. ✧ Al posto tuo farei uguale/lo stesso.

TAGADÁS, TILTAKOZÁS:

Kénytelen vagyok ellentmondani! ✧ Sono costretto a contraddire!

Pont ellenkezőleg! ✧ Proprio al contrario!

Egyáltalán nem! ✧ Assolutamente no!

III. Hangot adunk szándékainknak kérés, parancs vagy lebeszélés, tiltás formájában, esetleg ígérhetünk valamit a szándékkifejező beszédfordulatok segítségével.

KÉRÉS, PARANCS:

Szedd a lábad! ✧ Datti una mossa!

Neki kell látni! ✧ Datti da fare!

Koncentrálj! ✧ Concentrati!

LEBESZÉLÉS:

Várnod kell egy ideig! ✧ Devi aspettare un bel po'!

Maradj ki ebből! ✧ Tieniti fuori da questa faccenda!

Nem érkezett el az ideje! ✧ Non è il momento giusto!

ÍGÉRET:

Megteszek minden tőlem telhető! ✧ Faccio del mio meglio!

Számíthatsz rám! ✧ Puoi contare su di me!

Szólok pár szót az érdekedben! ✧ Gli dirò due parole a tuo favore!

IV. Kifejezhetjük érzelmeinket, melyek lehetnek pozitívak, negatívak vagy éppen semlegesek. Különböző udvariassági formulák segíthetik érzelmeink kifejezését. A szótár mintákat mutat arra, hogyan köszönjük meg valamit, hogyan kérjünk bocsánatot vagy reagáljunk mások bocsánatkérésére.

POZITÍV ÉRZELEM:

Ez aztán a jó hír! ✧ Questa sì che è una buona notizia!

El vagyok ragadtatva! ✧ Sono entusiasta!

Zene/muzsika füleimnek! ✧ Musica per le mie orecchie!

NEGATÍV ÉRZELMI HOZZÁÁLLÁS:

Lehetnék jobban is! ✧ Potrei star meglio!

Bár ne tettem volna! ✧ Vorrei non averlo fatto!

Még mit nem?! ✧ E che altro?

SEMLEGES:

Nekem (teljesen) mindegy! ✧ Per me è (completamente) indifferente!

(Ez itt most) mindegy! ✧ È/fa lo stesso!

Nem érdekes! ✧ Non importa!

KÖSZÖNET:

Nem kellett volna! ✧ Non avresti dovuto! / Non c'era il bisogno!

(Nagyon) köszönöm! ✧ (Molte) grazie!

Meg vagyok hatva! ✧ Sono commosso!

BOCSÁNATKÉRÉS:

Bocsánat! ✧ Scusa!**Elnézést!** ✧ Perdono! / Chiedo scusa!**Igazán sajnálom!** ✧ Mi dispiace veramente! / Spiacente.

REAGÁLÁS BOCSÁNATKÉRÉSRE:

Meg van bocsátva! ✧ Già perdonato!**Nem tesz semmit!** ✧ Non fa niente! / Cosa da poco!**Tévedni emberi dolog!** ✧ Sbagliare è umano!

V. Vigasztalást nyújthatunk valakinek vagy éppen ellenkezőleg, szidással, megszegényítéssel, sértéssel fejezhetjük ki nemtetszésünket az úgynevezett áttételesen szándékkifejező beszédfordulatokkal.

VIGASZTALÁS:

Ne bánkódj! ✧ Non ti preoccupare! / Non stare in pensiero!**Ez még nem a világ (vége)!** ✧ Non sarà mica la fine del mondo!**Egyszer mindenki átesik rajta!** ✧ Può capitare a tutti!

SZIDÁS:

Meg ne halljam még egyszer! ✧ Non lo voglio sentire un'altra volta!**Hányszor mondjam?** ✧ Quante volte te lo devo dire/ripetere?**(Ilyet) nem illik (csinálni)!** ✧ Non sta bene (comportarsi così)!

VI. Társalgásunk során beszédsszervező fordulatokat használunk a beszélgetés kezdeményezésére, témaváltásra, szünet kérésére, nyomtatékosításra. Utalhatunk fontos tényre, titokra.

BESZÉLGETÉS KEZDEMÉNYEZÉSE:

Mondd csak! ✧ Parla! / Dimmi! / Dimmi un po'!**Mi újság?** ✧ Che c'è di nuovo? / Che novità c'è?**Hogy s mint?** ✧ Come va?

BESZÉLGETÉS LEZÁRÁSA:

Na jó! ✧ OK! Allora va bene!

Ez minden! ✧ Tutto qui!

Hagyjuk az egészset! ✧ Dimentica! / È meglio dimenticare tutto!

TÉMAVÁLTÁS:

Egyéb? / Más? ✧ Altro? / Che altro?

(Erről) jut eszembe, ... ✧ Mi viene in mente (a questo proposito) ...

Apropó, ... ✧ A proposito!

SZÜNET KÉRÉSE:

Hadd gondolkodjam! ✧ Lascia che ci pensi un po'! / Fammi pensar un attimo!

Egy pillanat! ✧ Un attimo! / Un momento!

Várj egy kicsit! ✧ Aspetta un attimo!

NYOMATÉKOSÍTÁS:

Ez még nem minden! ✧ E ancora non è tutto! / C'è dell'altro!

De még mennyire! ✧ Certo che sì!

Mi tőrés-tagadás! ✧ Non c'è che dire!

UTALÁS:

Ez itt a probléma! ✧ Questo è il problema!

Ez magáért beszél! ✧ Parla da sè! / S'intende!

... ha érted, mire célzok! ✧ ... se capisci a cosa mi riferisco!

VII. Visszajelzést adunk az elhangzottakkal kapcsolatban.

Sejtettem! ✧ L'avevo sospettato!

Ezt mindenki tudja! (*biz*) ✧ Tutti lo sanno! (*conf*)

Ezzel nem mondasz újat! (*biz*) ✧ Non dici niente di nuovo! (*iron*)

VIII. Visszajelzést, információt kérhetünk másoktól.

Érted, mit akarok mondani? ✧ Capisci cosa voglio dire?

Eddig világos? ✧ Chiaro fin qui?

Mit akarsz ezzel mondani?! ✧ Cosa intendi dire (con questo)?

Rövidítések, jelek jegyzéke

✧	a magyar és az olasz kifejezések között áll
/	a hasonló jelentésű kifejezéseket választja el
<i>biz</i>	bizalmas
<i>conf</i>	confidenziale
<i>iron</i>	ironikus
<i>volg</i>	durva
<i>slang</i>	szleng